

Ввідне схрещування як метод розширення генеалогії локальної популяції свиней

С.Л. Войтенко – кандидат сільськогосподарських наук, провідний науковий співробітник

Інституту свинарства ім. О.В. Квасницького УААН

С.М. Петренко – директор АТОВ «Мрія-1»

Чернігівської області

В.Г. Цибенко – головний зоотехнік ДГ
ім. Декабристів Полтавської області

Продовольча сільськогосподарська організація ООН (ФАО) щодо зникаючих популяцій сільськогосподарських тварин розробила дві головні стратегії їх збереження.

Перша – збереженість *in situ* (від лат. – на місці). Така стратегія полягає у залученні генетичних ресурсів місцевих порід для промислового виробництва. Тобто збереження *in situ* передбачає використання зникаючих порід в умовах, до яких вони адаптовані, з їх поліпшенням різними методами для одержання високоякісних помісей та гібридів. Збереження алельної рівноваги у породі протягом ряду поколінь забезпечується селекційно-плеємною роботою.

Друга – збереження породи *ex situ* (від лат. – поза місцем) включає як кріогенну консервацію сперми, ДНК, так і розведення тварин у колекційних стадах та заказниках.

Щодо зникаючих порід свиней України метод *ex situ* бажано застосовувати до мангалицької породи, що не утримується в жодному з племінних господарств, і, найімовірніше, української степової рябої, чисельність особин якої за критичною межею збереження.

Зрозуміло, що причиною скорочення чисельності локальних порід є саме вимоги до продуктивності, яким наші місцеві породи, з огляду на свої природні особливості, не можуть відповідати.

Для створення ліній і родин у цих породах, тварин яких потім можна було б використовувати у системі гібридизації, застосовується метод ввідного схрещування. Він дає змогу, з одного боку, зберегти основні ознаки локальних порід, а другого – поліпшити бажані.

Прикладом успішного використання ввідного схрещування у свинарстві є робота О.І. М'ягкової (1964): при виведенні ліній Камиша 3522 і Каштана 127 у миргородській породі була «прилита кров» великої білої і Поль-

сько-китайської порід. З метою підвищення скоростиглості української степової рябої породи «прилита кров» беркширської і мангалицької порід (Л.К. Гребень, 1960). Лінія м'ясного напрямку продуктивності Граніта 297 у миргородській породі створена ввідним схрещуванням з породою ландрас (Р. Варян, 1973), а лінія Переможця – з п'єтреном (М.І. Матієць, 1973).

На сучасному етапі методом ввідного схрещування з великою чорною породою у миргородській породі створено лінію Мирного та родину Матіоли. Проводяться дослідження з поєднання миргородської породи з білоруською чорно-рябою (АТОВ «Мрія-1», Чернігівська обл.) та п'єтреном (ДГ ім. Декабристів, Полтавська обл. та АТОВ «Мрія-1», Чернігівська обл.).

Вивчення відгодівельних якостей помісей I генерації від «прилиття крові» білоруської чорно-рябої породи в АТОВ «Мрія-1» спонукало до висновку щодо їх переваги над чистопородним молодняком миргородської породи за віком досягнення живої маси 100 кг на 22 дні та середньодобовим приростом – на 55 г. Така різниця узгоджується з різницею у середній масі одного двомісячного поросяти між тваринами різної породності. Суттєва різниця між чистопородними та помісними тваринами спостерігається за товщиною шпику на рівні 6–7 грудних хребців на користь чистопородних (–0,39 мм), а на холці, навпаки (+0,54 мм). Причому рівномірніша товщина шпику в півтуші зафіксована у помісей I генерації з кровністю білоруської чорно-рябої породи. Вони теж мали на 2 см більшу довжину напівтуші та на 0,5 кг – масу окосту. За морфологічним складом окосту помісні тварини містили на 1,68% менше м'яса і на 1,8% – більше сала за майже однакової маси кісток. Фізичні особливості м'яса піддослідних тварин виявились у більшому на 1,4% вмісті загальної вологи у чистопородних особин, протеїну – на 1,11% і жиру – на 0,45% – у помісей.

Сало помісей I покоління мало менше вологи (на 0,78%) і дещо вищу температуру плавлення. Проте одержані дані суттєво не різняться між тваринами, що дає змогу стверджувати про збереження м'ясо-сальних ознак миргородської породи.

Відтворювальна здатність помісей I покоління при зворотному схрещуванні з миргородською породою засвідчила перевагу за багатоплідністю на 1,8 гол., збереженістю – на 15,4% та масою гнізда поросят у 2 міс. – на 17,1 кг порівняно з миргородською породою.

Тобто дослідження з поєднання миргородської породи з білоруською чорно-рябою засвідчили ефективність такого заходу для тварин I генерації.

Продуктивність помісних свиней від схрещування миргородської породи з п'єтреном, одержаних в АТОВ «Мрія» Чернігівської обл. та

п/з ім. Декабристів Полтавської обл., різниться за величиною показників – за стійкої тенденції до переваги помісей за масивністю, інтенсивністю росту, нижчою товщиною шпику та вищою м'ясністю. Кнури і матки з 50% кровністю по п'єтрєну за реципрокного зворотного схрещування з миргородською породою виявили різну відтворювальну здатність. Причому ефективнішим є поєднання $1/2 (M+П) \times M$, яке дає змогу одержати вищу на 0,6 гол. багатоплідність та на 3,2 кг – середню масу 1 гол. порівняно з чистопородними особинами.

Продуктивність тварин від поєднань $M \times 1/2 (M \times П)$ виявилась нижчою порівняно не тільки з чистопородними, а й з помісними тваринами.